

Annan Planı Referandumu Sürecinde Rauf Denktaş'ın Ötekileştirilmesi: Yeni Düzen Gazetesi Örneği

Marginalization of Rauf Denktaş In Annan Plan Referandum Period: Yeni Düzen Newspaper Example

Ümmü BAYRAKTAR, Dr., Girne Amerikan Üniversitesi İletişim Fakültesi, E-posta: ummualtan@gmail.com

Anahtar Kelimeler:

Annan Planı ve Referandumu, Rauf Denktaş, Ötekileştirme, Kıbrıslılık, Türk Milliyetçiliği, Yeni Düzen Gazetesi.

Öz

24 Nisan 2004'te gerçekleştirilen Annan Planı Referandumu, Kıbrıs'ın siyasal yapısında ve Kıbrıs sorununun çözümüne ilişkin atılan adımlar üzerinde etkisi halen süren önemli izdüşümler oluşturmuştur. Bu süreçte, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (K.K.T.C), Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY), Türkiye ve Yunanistan'da farklı siyasi anlayışların iktidara gelmesi, Kıbrıs sorunu ile ilgili gelişmelerin seyrini de etkilemiş, K.K.T.C ve Türkiye'de bir iç politika anlaşmazlığı niteliği kazanmıştır. Türkiye'de AK Parti iktidarı, K.K.T.C'de Cumhuriyetçi Türk Partisi (CTP) ve Demokrat Parti koalisyonu, Türk tarafının Kıbrıs politikasını şekillendiren belirleyici etken olmuştur. Türkiye'deki iktidar ve uluslararası konjoktürün dinamiklerine göre değişiklik gösteren Rauf Denktaş ve Ankara ilişkileri, AK Parti dönemine kadar çoğu zaman Ankara'nın tam desteğiyle ilerlemiş; Kıbrıs meselesi, Türkiye dış politikasında 'millî dava' olarak ele alınmıştır. Kıbrıs siyasetinin millî dava ekseninden kaydığı iddia edilen dönemde Kuzey Kıbrıs'ta statükoyu temsil eden ve kendi ifadesiyle 'çözumsuzlük çözümdür' siyasetiyle; Kıbrıs'ta Türk milliyetçiliğinin sözcülüğünü yapan Rauf Denktaş, muhalif kesim için 'öteki' olmuş, referandum sürecinde plana hayır diyen tarafta olması nedeniyle, evet diyen taraflarca dışlanmış ve geçmişten beri uzlaşmayı reddeden taraf olduğu gerekçesiyle de sürekli eleştirilmiştir. Araştırma konusunun odaklandığı dönemde siyasi iktidarın büyük ortağı CTP'nin yayın organı ve yüksek tirajlı gazetelerden biri olması, çözümden yana, statükoya muhalif sol basını temsil etmesi nedeniyle seçilen Yeni Düzen gazetesi'nde referandum tarihini de içine alan Nisan 2004 sayısında, Kıbrıs Türk toplumunda medya-siyasi güç ilişkileri çerçevesinde haber metinlerinde Annan Planı'nın nasıl temsil edildiği, bu plana 'evet' ve 'hayır'ın nasıl anlamlandırıldığı ve meşrulaştırma dayanaklarıyla hakim toplumsal anlamların nasıl kurulduğu, kimlik kurguları üzerinden Rauf Denktaş'ın 'ötekileştirilmesi'yle yaratılan algı değişiklikleri ve kamuoyunu yönlendirme biçimleri nitel ve nicel içerik analizi yöntemleri uygulanarak ortaya konulmuştur.

Keywords:

Annan Plan and Referandum, Rauf Denktaş, Marginalization, Cypriotism, Turkish Nationalism, Yeni Düzen Newspaper.

Abstract

The Annan Plan Referandum on 24 April 2004, created important projections on the political structure of Cyprus and steps towards the solution with still on-going impact. Within that period, different political understandings had acceded in the Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC), Greek Cypriot Administration of Southern Cyprus, Turkey and Greece with an impact on the developments of Cyprus issue and an internal political conflict had legitimized in Cyprus and Turkey. AK Party government in Turkey, and the coalition of Republican Turkish Party (CTP) and Democrat Party were the determinant factor in shaping the Cyprus policy of the Turkish side. The relations between Rauf Denktaş and Ankara changing on the basis of the dynamics of power in Turkey and international conjuncture had proceed with the full support of Ankara until the AK Party term; the Cyprus issue has been considered as 'national cause' in the Turkish foreign policies. During the claims of deviation from the national cause axis, Rauf Denktaş, represented the status quo in North Cyprus as the spokesperson of Turkish nationalism with his own words 'no solution is solution' was 'marginalized' by the opponent group and being one of among supporting 'no' during the referendum period, alienated by the 'yes' parties and constantly criticized with the justification being a party refusing the reconciliation from the past. Upon the selection of Yeni Düzen Newspaper- the media organ of CTP, the major partner of political power of time as the subject of research, one of the newspapers with high circulation representing the left wings press opposed to the status quo and supporter of settlement, this study discusses the perception changes and public leading styles created by the "marginalization" of Rauf Denktaş with qualitative and quantitative analysis methods assessing April 2004 issue covering the referendum date that how the Annan Plan was represented in news reports within the framework of media-political power relations in Turkish Cypriot community, meaning of 'yes' and 'no' and establishment of dominant social meanings with the basis of legalization, identity construct.

Giriş

Doğu Akdeniz'deki coğrafi ve jeopolitik konumu itibarıyla Kıbrıs Adası, toplumsal yapısı ile evrensel değerler açısından çeşitli boyutlarda aşamalı olarak çok karmaşık bir sürece tabi tutulmuştur.

Tarihi geçmişi irdelendiği zaman Ada'nın sürekli bir biçimde çeşitli ırklara mensup toplulukların egemenliği altında sosyo-kültürel ve politik bir yapıya maruz kaldığı; sürekli değişebilen, istikrarsız bir toplumsal alt yapının adeta bir merkezi haline getirildiği, dönüştürüldüğü görülmektedir.

Kıbrıs'ta günümüze dek var olagelen toplumsal yapısının sosyo-kültürel açıdan analiziyle elde edilen bilimsel sonuçlara bakılacak olursa, söz konusu alt yapılarının ve idari değişimlerin ilginç bir tarihi sürece tanıklık ettiğini görebiliriz.

Sicilya ve Sardunya'dan sonra Akdeniz'de üçüncü büyük ada olan Kıbrıs, Anadolu Yarımadası ve Suriye arasında İskenderun Körfezinin karşısındadır. Ada için var olagelen bu değişmez konum, coğrafi açıdan Anadolu'nun bir devamı konumunda, tarihi ve sosyal açıdan da aynı yarım adanın doğrudan etki alanı içerisindedir.

Uluslararası ilişkilerde temel olan ekonomik, siyasal ve ticari bağların toplumlararası faaliyetlerinin özellikle bu ada üzerindeki yansımalarında başta Anadolu, Suriye, Mısır ve Doğu Akdeniz ülkelerinin yoğun bir şekilde yaklaşımlarına ve ilgi odaklarına tanık olabiliriz.

Ortadoğu ülkeleriyle Akdeniz'e hududu olan Avrupa ülkelerinin özellikle Doğu Akdeniz'de siyasi ve coğrafi önemi olan Kıbrıs'ta hükümler kurma emellerinin oluşmasında ticaret imkanları ve sosyo-ekonomik faktörlerin çok büyük rolü olmuştur.

Kıbrıs, tarihi geçmişi oldukça karmaşık olan, çeşitli dönemlerde farklı toplulukların ve yönetimlerin egemenliği altında kalmış; arkeolojik kalıntılarıyla; stratejik, jeo-politik ve coğrafi konumu itibarıyla uluslararası platformlarda her zaman ismi ön plana çıkmış; farklı boyutlarla ilgi odağı haline gelmiş bir Ada'dır.

Birçok devletlerin ilgi alanında bulunan Ada'nın onlar için adeta bir 'Doğu Akdeniz Karargahı' ya da bir 'Strateji Merkezi' durumunda bir mekan olduğu izlenimini taşımaktadır. Bu durum geçmişte de bugün de aynı şekilde gözlemlenmektedir.

Kıbrıs sorunu, günümüze dek sürdürülen ve adına 'Barış ve Anlaşma Girişimleri'; 'Barış Çabaları'; ya da 'Kıbrıs Sorunu Çözüm Planları' ve benzeri ifadelerle sözü edilen; çalışmalar dönem dönem Ada siyasetinde ve yönetiminde etkin olmakla beraber sürdürülebilir, kalıcı bir nitelikte olamamıştır. Sözü edilen çabaların hiç birisi Ada halkı için; Ada'nın her bakımdan bekası için doyurucu, uzun soluklu olamamıştır (Bayraktar, 2015: 2).

Geçmişten itibaren bugünlere dek tarihin her döneminde Ada'da benzeri senaryolar yaşanmış tipik antlaşma çabaları tahtında Ada aynı hedeflere doğru çekilmiş; farklı yaklaşımlarla ve müdahalelerle kısır kalmış antlaşmaların, sonuçsuz hedeflerin platformlarında belirsizlikler diyarına dönüşmüştür.

Değişik ulus ve devletlerin Ada'nın tarihi geçmişinde etkin ve egemen olan siyasal, ekonomik ve stratejik kazanımlarını kendi dönemlerine ait koşulları içerisinde değerlendirilmeleri halinde Kıbrıs'ın bekası açısından elde edilecek sonuçların bugünkü durumundan pek de farklı olmadığı görülecektir.

Kıbrıs sorunu herkesin bakış açısına göre değişen unsurlar taşır. Kimine göre bir etnisite, self-determinasyon, milliyetçilik, strateji, güvenlik, ekonomi, din, kültür ve psikoloji sorunudur veya bunların tamamını az veya çok içeren bir sorundur. Sorun özünde Ada'daki iki halk arasındadır ve bu iki halk kendilerini Türk ve Yunan etnik kimliği içinde gördükleri için Türkiye ve Yunanistan soruna doğrudan dahil olurken başta Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve İngiltere olmak üzere diğer büyük devletler kendi çıkarlarını koruyabilmek için soruna müdahil olmaktadır (Kütük, 2015: 410).

Bu çerçevede, taraflararası görüş ayrılıklarının her birisinin birbirini kendi algı operasyonlarının etkisi altına alma çabaları; gerçeklerin yanlış değerlendirilmesi karşısında bireylerin sosyal bütünlük içerisinde kopmalarla, sapmalarla 'ben-sen-öteki' gibi anlayışlarla birbirleri üzerinde kendi düşüncelerini egemen kılmaları gibi durumlar her toplumda var olagelmıştır.

'Ben' ve 'öteki' ile ilgili kimliksel düzeyde geliştirilen algı değişiklikleri Kıbrıs Türk toplumu içerisinde de yaşanmıştır ve Kıbrıs sorunu açısından bir paradigma değişimine yol açan Annan Planı Referandumu sürecini ve sonuçlarını daha iyi değerlendirebilmek açısından da önem arz eder (Özkaleli, 2011: 40).

Kıbrıs'ın tarihi geçmişi özellikle 1821'li yıllardan 1974'lü yıllara dek 153 yıl boyunca farklı zamanlarda, farklı yerlerde ve değişik alanlarda Kıbrıslı Türkleri, Rum baskısı, terörü ve hatta katliamlarıyla karşı karşıya bırakılmışlardır. Bu süreçte yaşanan olaylarla iki toplum arasında uçurumlar yaratılmış; güvensizlik ortamlarına itilmişlerdir.

1821'li yıllardan bugünlere gelene dek Megali İdea çerçevesinde Enosis (Ada'yı Yunanistan'a bağlamak) çabalarını artıran Rum toplumu karşısında başlangıçta Ada'nın Türkiye'ye ihlakını (Taksim) savunan Kıbrıslı Türklerin, 1878-1960'lı yılları arasında 82 yıl boyunca Rum-İngiliz işbirliği ile gelişen ambargo ve asimilasyonlar karşısında belirli dönemlerde tam bir güç birliği ve dayanışma içerisinde direniş gösterdiği, Atatürk Türkiyesi'nin de takipçisi olarak; İngiliz Sömürge döneminin her türlü engellemelerine karşın Atatürkçü çizgiden kaçmadığı da bilinmektedir. Bu çerçevede; Ada toplumlarında bu dönem içerisinde hakim olan kimlik algılayışları, Türklük ve Yunanlılık etnik kimliklerine vurgu yapacak şekilde gelişmiştir ve üretilen politikalar bu şekilde desteklemiştir.

1955'li yıllardan itibaren, Rumların İngilizlerden bağımsızlık almak için başlattıkları mücadelelerden itibaren iki toplum arasındaki etnik çatışmalar özellikle 1964'ten sonra tırmanarak Ada toplumlarını 1974'e kadar taşıdı. 1974 olayları Ada'nın ikiye bölünmesiyle sonuçlandı ve toplumlar 2003'e kadar otuz yıla yakın bir süreyi herhangi bir iletişim olmadan geçirdi (Özkaleli, 2011: 41).

1974 Kıbrıs Harekatı sonrasında kurulan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ayrı ve bağımsız bir devlet olarak kurulmasından sonra Kıbrıslı Türklerin özellikle 1960 öncesi olaylara, olup bitenlere tanık olmayan, Kıbrıslı yeni nesil, Kuzey Kıbrıs sınırları

içerisinde bağımsızca yaşayabilme çabalarını ziyadesiyle benimserken; Türkiye'den kaynaklanan mali, askeri ve yatırım desteklerini bir şekilde kendi devletini gölgeleyici baskı unsuru olabilecek unsurlar olarak algılamaya başlamış; Rum-Yunan lobileri; ve yöneticileri Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sınırları içerisinde yaşanan fikri ayrılıklarını; Türkiye karşıtı eğilimleri; yeni nesil Türk Toplumunu devlet yöneticiliği ve anlayışının ortaya koyduğu kaosu ortamları ve yaklaşımları kendi lehlerine, amaçlarına uygun olarak istismar etmeye çalışmışlardır.

Siyasal platformlarda sürdürülen toplumlararası algı operasyonları; lobicilik faaliyetleri basın ve medya gücüyle kamuoyu oluşturmaları hem toplumlar arasında ve hem de aynı toplumun bireyleri arasında ciddi fikir ayrılıklarına neden olabilmıştır.

Kıbrıs sorununu, Türkiye ile bağlantılı bir sorun ve çözümünün de aynı şekilde Türkiye'nin siyasal ve stratejik anlamda kaderi ile yakından ilgili olması karşısında izlenmekte olan politikaların Kıbrıslı Türkler tarafından her halükarda benimsenmesinin adeta kaçınılmazlığı ortadadır.

1974 sonrası gelişen sosyo-ekonomik, siyasal ve stratejik gelişmeler, Kıbrıslı Türklerin, Türkiye ile olan ilişkilerini dostluk ve kardeşlik ilişkisi olarak değerlendirmeye; siyasette, ekonomide ve stratejik alanlarda iki ayrı kardeş devlet mesamesinde görmeye doğru itmiştir. Bu görüş, Kıbrıs toplumunun tümü için geçerli olmamıştır. Bu bakımdan 2004 yılında Kıbrıs sorununa çözüm bulabilmek çabalarının bir girişimi olarak referanduma sunulan Annan Planı, Kıbrıslı Türkleri 'Evet'çi ve Hayır'cı olarak ikiye bölmüştür. 'Evet' diyenler özellikle Kıbrıslı Rumlarla ortak iki kurucu devletin oluşturulmasıyla birlikte yaşayabileceklerin görüşünü benimsemiş, diğerleri ise, Rumlarla olan geçmişteki ilişkilerden kaynaklı olarak güvensizlik nedeniyle bu referandumda 'Hayır' demişlerdir.

Bu süreç, Kıbrıs'ta göz ardı edilemeyecek oranda Kıbrıslı Türkler için kimliklerinde önem verdikleri Türklük vurgusunun yerini Kıbrıslılığa bırakması ile sonuçlandı. Yaşanan kimliksel değişim, Kıbrıslı Türkler içinde önemli bir oranının Kıbrıs sorununu algılayışının da değişmesine neden oldu ve Kıbrıslı Rumlarla barış içinde yaşayabilecekleri, Kıbrıslılık kimliğinin birlikte yaşamak için önemli bir zemini hazırladığının ve daha güzel Kıbrıs için gidilmesi gereken yolun Kıbrıslılık kimliğine vurgu yapmak olduğunu ifade edenlerin sayısı Annan Planı sürecinde artarak, referandumda Kıbrıs Türk tarafından yüksek oranda 'evet' oylarıyla somut bir noktaya vardı (Özkaleli, 2011: 41). Türkiye'de Kıbrıs siyasetinin milli dava ekseninden kaydığı, Türkiye'nin Kıbrıs politikasına yönelik taksim politikasına dayalı statükonun değiştiği ve AB perspektifiyle örtüşen bir tutumun ortaya çıktığı iddia edilen bu dönemde Kuzey Kıbrıs'ta statükoyu temsil eden ve kendi ifadesiyle 'çözumsuzlük çözümdür' siyasetiyle; Kıbrıs'ta Türk milliyetçiliğinin sözcülüğünü yapan Rauf Denktaş, Kıbrıslı Türk milliyetçiliği (Kıbrıslılık) söylemini benimseyen, statükoya muhalif kesim için 'öteki' olmuş, referandum sürecinde plana hayır diyen tarafta olması nedeniyle, evet diyen taraflarca dışlanmış ve geçmişten beri uzlaşmayı reddeden taraf olduğu gerekçesiyle de sürekli eleştirilmiştir.

Yukardaki perspektifle çalışma şu sorulara yanıt aramaya odaklanmıştır: Kıbrıslı Türklerin Annan Planı Referandumu döneminde siyasi iktidarın büyük ortağı CTP'nin çözümden yana, statükoya muhalif sol çizgisi ve 'Kıbrıslılık' söylemiyle; Annan Planı'nın

haber metinlerinde nasıl temsil edildiği, bu plana 'evet' ve 'hayır'ın nasıl anlamlandırılıp meşrulaştırma dayanaklarıyla hakim toplumsal anlamların nasıl kurulduğu, kimlik kurguları üzerinden Rauf Denktaş'ın 'ötekileştirilmesi'yle yaratılan algı değişiklikleri ve kamuoyunu yönlendirme biçimleridir.

Çalışmanın temel amacı ise Stuart Hall'un medyanın toplumdaki tahakküm ilişkilerinin sürekli olarak inşa ettiği ve tekrar tekrar üreterek pazara sunduğu haber çıktıları ve temsil pratikleri ile iktidar ilişkilerini ve ürünlerini meşrulaştırdığı varsayımıyla, haber metinlerinde hakim toplumsal anlamların nasıl kurulduğu, nasıl bilgi üretildiği ve bu bilginin özne konumunu açığa çıkarmaya yönelik dil yoluyla anlamlandırılmasına yönelik yaklaşımlarla bu varsayımların sınanmasındaki kuramsal çerçeve üzerinden Kıbrıslılık söylemi çerçevesinde bir öteki figürü olarak Rauf Denktaş'ın temsilinin ele alınması ve 'öteki' ile ilgili kimliksel düzeyde geliştirilen algı değişikliklerinin yaşandığı Annan Planı Referandumu sürecini ve sonuçlarını daha iyi değerlendirebilmektir.

Kıbrıs Türk Toplumunda Milliyetçilik ve Rauf Denktaş

1878 yılına kadar Kıbrıslı Türkler Ada'nın yönetici sınıfıyla özdeşlikleri nedeniyle kimliklerini belirlemeye ya da kimliklerinin yok olmasına yönelik herhangi bir kaygı taşımamıştır (Çağlayan, 2013: 173). 1878 yılında Osmanlı İmparatorluğu'nun Rusya'ya karşı güvence sağlamak amacıyla Kıbrıs'ı bir anlaşma ile İngiltere'ye geçici olarak devretmesinden itibaren, Kıbrıslı Türklerin varlıklarını koruma kaygısı ağır basmış ve Kıbrıslı Rumların güçlü milliyetçi ideolojisi karşısında yüzlerini Osmanlı Devleti'ndeki Jön Türk hareketine ve 1919-1922 yılları arasındaki Kurtuluş Savaşı'ndan sonra Türkiye'deki Kemalistlere dönmüşlerdir. 19. yüzyılın sonlarında Kıbrıslı Türkler, Osmanlı Devleti içindeki muhalif kanadı temsil eden Jön Türk hareketinden etkilenmiş, I. Dünya Savaşı yıllarında İngiltere'nin 1914'te Ada'yı ilhak ettiğini ilan etmesiyle; Osmanlı Devleti ile bağları koparılmış, kimliklerini Kıbrıs'taki Helen milliyetçiliği ve İngilizlere karşı koruma durumunda kalmışlardır. 1920'li yıllarda, İngiliz yanlısı Kıbrıslı Türkler ve bunların etrafındaki elit sınıfa karşı muhalefet eden, yüzü Türkiye ve Musatafa Kemal'e dönük genç aydınların güçlenmesiyle, 'Anavatan Türkiye' ve Mustafa Kemal Kıbrıslı Türklerin etnik Türk kimliğine yönelmesinde belirleyici unsurlar olmuştur (Çağlayan, 2013: 177).

1878'de İngilizlerin Ada'ya gelişleri ile birlikte Kıbrıs'taki milli bilincin inşasında çok önemli yer tutan eğitim kurumlarında da, Türkiye'den getirilen kaynaklar kullanılmaya başlanmış, 1923 sonrası Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra Türkiye'den gelen öğretmenlerin eğitim kurumlarında yer alması Kıbrıslı Türklerin Osmanlı/Türkiye bağının eğitim aracılığıyla korunmaya çalışıldığının göstergeleridir. Kıbrıslı Türkler milliyetçi ideolojiyi yayacak Kilise kadar güçlü bir kuruma sahip olamamıştır ancak Kıbrıslı Rum toplumundakine benzer bir şekilde eğitim sisteminin milli kimlik inşasının önemli bir kurumu olması, Türk milliyetçisi olarak yetişen Kıbrıslı Türk öğrencilerin kitleleşmesi, milliyetçiliğin en büyük savunucuları olmasına yol açmıştır.

Basın yolu ile kamuoyunun milliyetçi fikirleri yayma konusundaki çabaları, Kıbrıslı Rum toplumunun basın yolu ile giriştiği çabalardan sonraki tarihlere denk gelse de milliyetçiliğin kitlesel bir nitelik kazanmasında etkili olmuştur. 19. Yüzyıl sonlarında ve daha sonraki yıllarda yayımlanmaya başlayan Kıbrıs Türk gazetelerinin ortak yönü, Kıbrıs Rum basınına bir tepki olarak doğması ve mücadele basını olması özelliğidir. Kıbrıs Türk basınının yakın geçmişine ışık tutan yazarlar, gazetelerin yayın ilkeleri ve izledikleri yayın politikalarının incelenmesi dumrumunda, tüm gazetelerin bir işlevi yerine getirmek için yayınlanmış olduğunu; o da bu Ada'da Kıbrıs Türkü'nün sesini ve varlığını duyurmak, haklarını ve çıkarlarını savunmak, Ada'nın Yunanistan'a ilhak edilmesine karşı çıkmak, kısacası Atatürk'ün deyişi ile 'Türk'ün sesinin solmasını' önlemektir şeklindedir.

19. yüzyılın sonlarında yeşeren basın faaliyetleri, İngiliz sömürgeciliği ile savaşmak, ulusal bilinci ayakta tutmak, anavatan güven ve bağlılığı devam ettirmek, Kıbrıs meselesini yalnız Rum bakış açısından dünyaya duyurmaya çalışan Rum gazeteleri ile savaşmak, Enosis'e karşı durmak, Türk dilini, yazı dili olarak da ayakta tutmak, Türk toplumunu her alanda kalkındırmak ve Ada Türklerinin çıkarlarını gözeterek Kıbrıslı Rumların milliyetçi ideolojilerinin tezlerini çürütmeye çalışan Kıbrıs Türk milliyetçi basın tarihi olarak karşımıza çıkar (Ünlü, 1981: 24).

1878-1955 yılları arasında Kıbrıs'taki Türk milliyetçiliğinin kaynağı Kemalist ideoloji, milli figür Atatürk'tür ve temel argümanları içerisinde en çok sözü edilen kavram da 'Anavatan Türkiye' olmuştur. 1920'li Kıbrıs'taki Türk milliyetçiliğinin politik söylemlerinde mevcut tek Türk devleti olarak görülen Türkiye, 'Anavatan' olarak kabul edilmektedir.

1940'lı yıllardan itibaren Türkiye'nin gündeminde baş sıralarda yer alan Kıbrıs konusu sivil milliyetçi kitlesel hareketlerin, Türkiye'deki askeri kanatların Kıbrıs'taki milliyetçilerle sıkı teması, Turancıların etkisi ve basının milliyetçiliği körükleyen yayınlarının da etkisiyle, 'milli dava' söylemi içine yerleşmiştir.

Kıbrıs'ta Türk milliyetçiliğinin sözcülüğünü yapan; milliyetçi ideolojinin taşıyıcısı olan Rauf Denктаş, en önemli siyasal aktörlerden biridir. 'Türk' kimliğini ön plana çıkaran ve Türk milliyetçileri ile aynı görüşleri paylaşan bir düşünce yapısına sahip olarak 'Her şeyi' ile Türk olduğu ve kökünün Orta Asya'da bulunduğunu söyleyerek kendisini de bir Anadolu çocuğu olarak tanımlar. Türk olmayı, ortak bir kültüre, dile ve tarihe bağlayarak, bunların bir insanın bütün benliğini oluşturan en önemli unsurlar olarak; Kıbrıs'ı, milliyetçi anlatısında en baskın kavram olarak 'Anavatan'dan koparılmış bir küçük toprak parçası olarak görür (Erol, 2015: 361-376). Kıbrıs'taki Türk milliyetçiliğinde 'Anavatan' kavramı, Türklerin hakimiyetinde olan bir coğrafyayı işaret eden, tarihsel dönemlerine göre bazen Osmanlı bazense Türkiye'nin tarihsel aktörler olarak bütünleştirildiği ve özlemle anılan bir yurt hayali şeklinde biçimlenen bir kavramdır. Kavram, Kıbrıslı Türkleri Rumlara/ Yunanlılara karşı koruyan, onlara sahip çıkan bir konuma yerleştirilirken; Kıbrıslı Türkler için Kıbrıs 'yavruvatan'a dönüşmektedir.

Rauf Denктаş'ın, 'Türk' kimliğini ön plana çıkaran ve Türk milliyetçileri ile aynı görüşleri paylaşan bir düşünce yapısına sahip olması 1950'li yıllara kadar sürmüştür. 1950'li yıllardan sonra özellikle 1980'lerde Türkiye'de baskın hale gelen 'Müslüman'

kimliği üzerinden 'Türk-İslam Sentezi'nin Kıbrıs'taki temsilcisi haline gelmiştir. Rauf Denktaş, Türkiye'deki milliyetçiler tarafından Kıbrıs'ın milli lideri olarak sunulmaktadır ve Ada'da Türk milliyetçiliğinin en önemli taşıyıcısıdır. Denktaş'a göre Kıbrıs'ta Türk milliyetçisi olmanın en önemli koşulu, Atatürk'ün inkılaplarını takip etmek ve Kıbrıs'ta uygulamaktır.

Söylemlerinde her zaman Türkiye'nin çıkarlarını ön planda tutan, 'Türkiyesiz cennete bile gitmem', 'Benim bir devletim ve anavatanım var. Kıbrıs kültürüymüş, Kıbrıslı Türk'müş, Kıbrıslı Rum'muş, Ortak Cumhuriyetmiş, hepsi boş laflar. Onların Yunanistan'ı bizim de Türkiyemiz varken, neden aynı cumhuriyet çatısı altında yaşayalım'(Erol, 2015: 368) diyen Denktaş (2004: 13), Kıbrıslılık iddialarının, kendilerini Türklüklerinden uzaklaştırmak için ortaya atıldığını, Rum liderliğinin Kıbrıs Türk toplumuna 'Elenlerin Kıbrıs'ında yaşayan Türk azınlığı' olarak baktığını, bu bakış açısının hiçbir zaman değişmediğini düşünmektedir.

Kıbrıs'taki Türk milliyetçiliğinin milli aidiyet hissi ve milli kimliğini tanımlama yolu 'Enosis karşıtlığı', ve 'azınlık olmama' durumu ile özdeşleştirilmektedir. 'Azınlık' olmak demek, Türklerin milli kimliklerini yitirmelerine neden olacak kadar büyük bir felakete karşılaşmak anlamı taşımaktadır. Denktaş, Kıbrıslı Türkler içinde 'Megali İdea' korkusunu en üst noktaya çıkararak, büyük bir tehlikenin var olduğunu göstermeye çalışmış, Türk milliyetçiliğini daha katı ve tavizsiz bir konuma getirmeye çalışmıştır (Durur, 2011: 110).

Hakkı Yücel, Denktaş'ın, 20.yüzyılın ortalarında Kıbrıslı Rumların Enosis taleplerine karşı Kıbrıslı Türkler arasında bir karşı direnişin başlatılmasında belirleyici rol oynayan, 'Taksim tezini' gündeme getiren, bunu Türkiye'ye sürecinde kabul ettiren ve uzun vadede de Kıbrıs konusunun bir 'milli davaya' dönüşmesini sağlayan bir lider olarak tanımlar (Erol, 2015: 368).

Tam bir Türk milliyetçisi olarak, Kıbrıs Davasında, K.K.T.C'nin kuruluşunda üstlendiği rol; Türk hükümetleri ve orduyla olan iyi ilişkileri ile Kıbrıs'ın yakın siyasi tarihinde ve Türkiye'de izler bırakarak ömrünü tamamlamış olan Rauf Denktaş, ordunun Kıbrıs siyasetinde güç kaybetmeye başladığı 2003 yıllarından itibaren Kıbrıs'taki hakimiyetini kaybetmiş; uzun yıllar süren siyasi hayatına sığdırdığı toplumlararası görüşmeler, sayısız BM çözüm önerilerinin en sonucusu; Annan Planı Referandumu sürecinde de istikrarlı duruşunu sürdürmüştür.

Kıbrıs Türk Toplumunda 'Kıbrıslılık' Bilincinin Temsilcileri ve CTP

Kıbrıs'ta sol düşünce İngiliz Sömürge Yönetimi dönemine denk gelen 1920'li yıllarda Türk işçilerin de katıldığı işçi hareketleriyle başlamış, fakat oluşturulan birliklerde gelişmiş bir dayanışma bilinci oluşmamış olması nedeniyle yönetime karşı direnç gösterememesi şeklinde bir seyir izlemiştir. Özellikle ulusal aidiyetin öncelmesi ile sosyal-sınıfsal ayrışmanın yeterince olgunlaştırılmaması ve coğrafi vatanları ile ülküsel vatanları arasında bölünen Kıbrıslılar arasında 'sol', ideolojik ve siyaset olarak ortak bir harekete dönüşmemiştir (Durur, 2011: 101).

1926 yılında temelleri atılan Rumca baş harfleriyle AKEL (Emekçi Halkın İlerici Partisi) kontrolündeki sendikal hareketler içinde ortak eylemler sergilemek üzere yer alan Kıbrıslı Türkler, yoldaşlarının ENOSİS'çi tutumları sonucu giderek bu birliklerden kopmuş, sınıfsal değil etnik temelde sendikalaşmaya sürüklenmiştir.

1955'li yıllarla birlikte sömürge yönetiminin yönlendirdiği toplumlararası gerilim ortamı, ulusal aidiyetlerin öne geçmesini sağlamış, Kıbrıs'ta sola ilişkin söylemlerde emekçi dayanışması söyleminden toplumlararası işbirliği ve yumuşama söylemlerine doğru ciddi bir kayma yaşanmıştır. Bu da Kıbrıs Türk solunun doğuşunun başlangıç noktası olmuş, toplumlararası işbirliği ve iki toplumun tek çatı altında birleşmesine dayalı 'Kıbrıslılık' fikrinin temellerinin atıldığı siyaseti oluşturmuştur. Bu oluşumlar, iki halk arasındaki toplumlararası çatışmaların önüne geçememiş, 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ilanı ardından 1963 yılında yaşananlar, Kıbrıs Türk toplumunu Rumlara karşı milliyetçi bir tavır içine sürüklemiştir (Durur, 2011: 101).

1967 yılında Geçici Kıbrıs Türk Yönetimi ile yeniden sendikal hareketlenmeler başlamış ve bu süreçte, 1974 öncesi Kıbrıs Cumhuriyeti'ni yaşatmak adına ve 1974 sonrası dönemde de 'Kıbrıslılık' fikrini savunan, solcu gençlerin oluşturduğu Kıbrıs Türkleri tarafından 1970'te kurulmuş, ilk muhalif siyasi parti özelliğini taşıyan, ön plana çıkardığı sosyalizm, barış ve federal çözüm kavramları ile Cumhuriyetçi Türk Partisi (CTP) hayata geçirilmiştir. Kıbrıs Rum tarafındaki AKEL'le de ilişkisi olan parti, Kıbrıslı Türklerin Lideri Rauf Denktaş ve Ulusal Birlik Partisi (UBP)' ne yönelik güçlü bir muhalefet yürütmüş; Kıbrıslı Türklerle, 'kendileri gibi Kıbrıslı olan' Kıbrıslı Rumlardan birlikte kuracakları federal ortaklık devleti içinde bir arada barış içinde yaşayacakları, 'ortak devlet' ve 'ortak vatan' kavramları konusunda Kıbrıs Rum tarafındaki muadilleri ile aynı noktada buluşan bir siyaset sürdürmüştür (Durur, 2011: 111).

CTP, K.K.T.C'nin ilanına karşı çıkmış, Türkiye'den Kuzey Kıbrıs'a göç eden nüfusun, siyasette 'gerçek' Kıbrıslıların iradesini görünmez kılan bir durum ortaya çıkardığını Kıbrıslı Türklerin egemenliğini engellemelerini eleştiren, Kıbrıs Türk kimliğini öne çıkaran bir anlayışla; Türkiye'yi Kıbrıs'ta asimilasyon politikası uygulamakla ve Kıbrıslılık kimliğine zarar vermekle suçlayan bir anlayışı benimsemiştir. CTP için Kıbrıslılık fikri 'Kıbrıs Kıbrıslıdır' sloganı ile 'Anavatan', Türkiye, K.K.T.C değil, 'ortak vatan Kıbrıs'tır.

Soğuk Savaş'ın sona ermesinden sonra CTP, sol açısından bir çelişki oluşturduğu iddia edilse de; federal demokrasi anlayışını sürdüren; bunun yanında Avrupa Birliği'ne üyeliği temel alan politikalarla farklı bir siyasi yönelim içine girmiştir.

Türkiye'deki 3 Kasım 2002 seçimleri ile iktidara gelen AK Parti, AK Partinin Kıbrıs'a daha önceki hükümetlerden farklı yaklaşımları; Türkiye'nin üyeliği yolunda Kıbrıs engeli; bu dönemde Annan Planı'nın ortaya çıkmış olması ve uluslararası konjktür konularının Kıbrıs'a doğrudan yansımaları olarak K.K.T.C'de Aralık 2003 seçimlerinde CTP-BG (Cumhuriyetçi Türk Partisi-Birleşik Güçler) adlı yeni bir oluşumla oy oranını %35.17'ye çıkarmış, sağın en güçlü partisi UBP'nin önüne geçmiştir.

UBP ve Denktaş'ın siyasi kimliğinde temsil bulan statükonun Kıbrıs Türk toplumunun iradesini yok sayan seçkin siyasi politikalarına muhalefet ederek 'halkın sesi' olma iddiasıyla CTP, Denktaş'ı iktidarda tutan temellerin Annan Planı sürecinde AK Parti tarafından sarsılmasını çok iyi kullanarak iktidar yürüyüşlerini başlatmışlardır.

Bu yıllarda K.K.T.C'de CTP'nin başını çektiği toplumsal muhalefetin, ekonomik ve siyasi problemlerden bunalan toplumun Annan Planı temelinde tüm bu sıkıntılarında kurtulma çabası olarak görülmesi, AK Parti Hükümeti politikaları, uluslararası siyaset, bu süreçte AB'nin öngörüldüğü gibi katalizör rolü oynaması, Annan Planı öncesindeki süreçte politik partiler kadar, hatta onlardan daha etkin olan gruplar, sendikalar, gençlik oluşumları, dernekler ve sivil toplum örgütleri ve muhalif siyasi partilerin katılımıyla oluşturulan Bu Memleket Bizim Platformu (BMBP), medyanın yönlendirmesi gibi önemli faktörler eşliğinde ortak devlete dayalı çözüm demek aynı zamanda AB üyesi olmak demektir düşüncesiyle Kıbrıslı Türkler kitlesel olarak harekete geçme doğrultusunda teşvik edilmiştir.

Bu döneme kadarki süreçte Türkiye destekli politika yürüten statükocu anlayış, Türkiye'nin de bu yeni iktidarla AB'yi merkeze alan bir politik anlayış geliştirmesiyle destek kaybetmiştir ve bu süreçte Türkiye'deki iktidarın Kıbrıs politikası kendisine 'Anavatan'ı değil AB'yi kurtarıcı olarak belirleyen toplumsal muhalefetin yükselişinde önemli bir etken olmuştur.

Annan Planı'nı destekleyen CTP'nin Aralık 2003'teki bu yöndeki atılımı, CTP-BG'in Ocak 2004'te koalisyon hükümeti kurması sonrası 24 Nisan 2004'te Kıbrıs'ın kuzeyinde ve güneyinde yapılan referandumlarda ortaya çıkan sonuç, kuzeyin % 64.91 Evet oyuna karşılık güneyin % 76'ya varan (%75.83) Hayır oyu olmuştur. Bu sonuç Annan Planı'nın geçerliliğini kaybetmesine neden olmuştur ve 1 Mayıs 2004'te Güney Kıbrıs tek taraflı olarak, Kıbrıs Cumhuriyeti'ni temsilen AB'ye alınmıştır.

Annan Planı Referandumu Sürecinde Kıbrıs Türk Basını ve Yeni Düzen Gazetesi

BM, tarihi süreç içinde Ada üzerinde kalıcı barışın sağlanması için birçok girişimde bulunmuş; ancak hiçbir girişim ilk taslağı 2002 Kasım ayında sunulan ve 2004 yılında hareketli ve önemli neticeler doğuran Annan Planı kadar önem arz etmemiştir. Kıbrıs'ın siyasal yapısında ve Kıbrıs sorununun çözümüne ilişkin atılan adımlar üzerinde etkisi halen süren önemli izdüşümler oluşturan; BM Genel Sekreteri Kofi Annan başkanlığında Kıbrıs sorununun kapsamlı çözümü olarak sunulan ve her iki toplum tarafından oylanan plan Kıbrıs konusunda yaşanan tartışmaların odağı olması açısından son derece önemli bir dönemdir. Bu dönemde, Kıbrıs Türk basınında var olagelen, Kıbrıs sorununun çözümüne yönelik 'çözüm karşıtı basın' ve 'çözüm taraftarı basın' ayrımı keskinleşmiş; bunun devamı olarak da, Annan Planı'nın kabul edilmesi ya da edilmemesi gerektiği yönünde kutuplaşma yaşanmıştır. Bu kutuplaşma, Kıbrıs Türk Basınında farklı kimlik temsilleri üzerinden yaratılarak; Evet'çi basın, Türk ve Rum toplumlarının planın öngördüğü Birleşik Kıbrıs Cumhuriyeti Devleti çatısı altında birleşmesini ve vatandaşlık bağıyla

oluşacak tek bir kimliksel duruşu desteklemektedir. Bu gazeteler, Türk toplumunu, Kıbrıslı Türk şeklinde ya da birleşik olarak KıbrıslıTürk ifadesiyle temsil etmekte ve Kıbrıslılığı öne çıkarmaktadır. Hayır'cı basın ise, Annan Planı'nın kabulü ve çözüm durumunda Türk toplumunun zaman süreci içinde azınlık statüsüne indirgeneceğini ve Rum tedhişiyle sonunun geleceğini iddia etmiştir. Referandum sürecinde hayır'ı destekleyen, milliyetçiliğe ve Türklüğe vurgu yapan, statükocu dolayısıyla Denктаş'çı olduğu bilinen gazetelerde Türklük milli kimliği altında sadece coğrafi ayırım olması noktasında kabul edilen, bunun dışında genel olarak reddedilen Kıbrıslı kimlik kurgusu netlik kazanamış, Annan Planı ada üzerindeki Türk varlığı için büyük bir tehlike olarak değerlendirilmiştir. Bu süreçte Kıbrıs Türk basınının mücadele basını olma özelliği değişmeye başlamış; Annan planı çerçevesinde uzlaşma sağlayamayan K.K.T.C ve Kıbrıs Rum Yönetimi, planın imza edilmesi ya da edilmemesi yönünde referanduma gitmiştir. Annan Planı Referandumu'nun gerçekleştiği Nisan 2004 dönemi Kıbrıs'ta tarihsel süreçte yaşanan önemli siyasal gelişmelerden biridir ve medya siyasal güç arasındaki ilişkilerin haberler üzerindeki etkileri ve kamuoyunu yönlendirme biçimlerinin incelenmesi açısından da önemli bir dönemdir.

1974 yılından sonra Kıbrıs'ta Türk milliyetçiliğine ve Denктаş'a karşı gelişen sol muhalefet, görüşlerini basın organıyla kitleselleştirmeye çalışmış; Denктаş'ın politikaları ve Türkiye'nin Kıbrıs'a yönelik müdahalelerini eleştiren, Kıbrıslılık yanlılarının görüşlerine yer veren basın organları niteliğine bürünmüştür. Bu çerçevede, 1974 sonrası dönemde Kıbrıslılık fikrini savunan siyasi partilerin başında CTP geliyordu ve yayın organı Yeni Düzen üzerinden de Kıbrıslılık, sosyalizm, barış ve federal çözüm kavramlarını öne çıkaran parti; Kıbrıslı Türklerin Lideri Rauf Denктаş ve UBP'ne yönelik güçlü bir muhalefetti.

Kuzey Kıbrıs'ta Annan Planı döneminde de siyasal iktidarın büyük ortağı CTP'nin yayın organı olan, Kıbrıs'ta çözümü savunan ve Birleşik Kıbrıs için mücadele veren Yeni Düzen gazetesi Annan Planı'na 'evet'i desteklerken, planın Türk tarafına sağlayacağı avantajların öne çıkarıldığı, Kıbrıslılığa vurgu yapıldığı, Annan Planı'na hayır'ı savunması nedeniyle de Rauf Denктаş'ın ötekilik konumunun meşrulaştırıldığı gözlemlenmiştir.

Veri Toplama ve Değerlendirme Süreci

Türkiye'deki iktidar ve uluslararası konjoktürün dinamiklerine göre değişiklik gösteren Rauf Denктаş ve Ankara ilişkileri, Kıbrıs politikasına yönelik Türkiye'nin değişim talepleri belli aralıklarla dile getirilmiş olsa da, 2002 yılında iktidara gelen AK Parti dönemine kadar çoğu zaman, Ankara'nın tam desteğiyle ilerlemiştir. Lozan Anlaşmasıyla Misak-ı Milli sınırları dışında kalan Kıbrıs, 1950'li yıllara kadar Türk siyasetinde varlık göstermeyen bir konu olurken; temelde 1955'ten 2002 AK Parti iktidarı dönemine kadarki süreçte, Türkiye dış politikasında 'milli dava' olarak ele alınmıştır. 1950'lerin ortalarından itibaren Kıbrıs 'yavru vatan' olarak nitelendirilirken; 1959-60 yılları, Türk Hükümeti'nin dönemin uluslararası dinamikleri nedeniyle 'taksim' tezinden ayrılarak, Kıbrıs'ın bağımsızlığı görüşünü savunduğu ve tutum değişikliğine gittiği yıllar oldu. Bu süreç sonunda; 1960 yılında iki toplumun ortaklığı ve siyasal eşitliği temelinde

aynı toprak üzerinde ve her iki tarafın da onayladığı uluslararası bir antlaşmanın güvencesi altında bir federasyon oluşturulmuş, Kıbrıs Cumhuriyeti kurulmuştur. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ilanından hemen sonra Rumlar, önce Kıbrıs Anayasası'nın, Türklerin de ayrı belediyelere sahip olacağı 173. maddesine uymayı reddetmiş daha da ileri giderek, 1963'te Türklerin korunması amacıyla anayasada yer verilmiş olan temel maddelerden sekizinin iptalini istemişlerdir. Kıbrıs Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı ve Rum Ortodoks Kilisesi Başpsikoposu Makarios'un Türk tarafına 1960'ta kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'nde iki toplumun eşitliği üzerine oturtulmuş dengeli bir ortaklığı ortadan kaldıracak; azınlık haklarının saklı tutulduğu üniter bir devlet yapısına zemin hazırlayacak; anayasanın 13 maddesinde değişiklikler yapmasını önermesi ve Türk toplumu liderliğinin bunu reddi sonrasında Türkleri imha planı olarak da tarihe geçen Akritas Planı'nı devreye sokarak Türklere yönelik şiddet eylemlerine başlamışlar ve Kıbrıs Cumhuriyeti'ni yıkma girişimini gerçekleştirmişlerdir. 1955'li yıllardan itibaren, Rumların İngilizlerden bağımsızlık almak için başlattıkları mücadelelerden itibaren iki toplum arasındaki etnik çatışmalar özellikle 1964'ten sonra tırmanarak ada toplumlarını 1974'teki savaşa kadar kadar taşıdı. Rumların 1963 Kanlı Noel olarak bilinen saldırılarından sonra 1960 yılında kurulan ortaklık devletinin yaşamayacağı ortaya çıkınca, Türkiye 1974 Kıbrıs Harekati'na kadar olan yaklaşık on yıl boyunca Kıbrıs'ın Kuzeyinde Türkler ve Güneyinde de Rumlar olmak üzere Ada'nın ikiye bölünmesiyle de fiilen hayata geçirilmiş olan Ada'nın Türkiye ve Yunanistan arasında bölünmesi politikası olan 'taksim'e dönüş yapmıştır ve 'çözumsuzlük çözümdür', 'Türkiye'nin Kıbrıs diye bir meselesi yoktur' yaklaşımları ön planda tutulmuştur. Adadaki toplumlar 2003'e kadar otuz yıla yakın bir süreyi herhangi bir iletişim olmadan geçirdi. AK Parti iktidarı dönemiyle birlikte, Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerini belirleyen en önemli faktörlerin başında gelen ve AB sürecinde Helsinki kriterleri dikkate alındığında Türkiye'nin önüne engel olarak çıkartılan Kıbrıs sorununun çözümsüzlüğüne son vermek adına Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan'ın kapsamlı bir çözüm planını taraflara iletmesi, sonucun referanduma bağlanması ve AK Parti hükümeti'nin referandum sürecindeki Kıbrıs'ta çözümü destekleyen politikaları ön plana çıkarmıştır. Türkiye'de Kıbrıs siyasetinin milli dava ekseninden kaydığı, Türkiye'nin Kıbrıs politikasına yönelik taksim politikasına dayalı statükonun değiştiği ve AB perspektifiyle örtüşen bir tutumun ortaya çıktığı iddia edilen dönemde Kuzey Kıbrıs'ta statükoyu temsil eden ve kendi ifadesiyle 'çözumsuzlük çözümdür' siyasetini yürüten; Türk milliyetçiliği çerçevesinde, jeolojik olarak Anadolu'ya bağlı bir toprak parçası olan ve ada üzerinde yaşayan Türklerin Anadolu'dan gidenler olması sebebiyle Kıbrıs Türklerini soy ve kültür birliği temelinde Türklük Dünyası'nın bir parçası olarak gören Denktaş, Kıbrıslı Türk milliyetçiliği (Kıbrıslılık) söylemini benimseyen kesim tarafından 'öteki' olmuş, Annan Planı referandumu sürecinde plana hayır diyen tarafta olması nedeniyle, plana evet diyen taraflarca dışlanmış ve geçmişten beri uzlaşmayı reddeden taraf olduğu gerekçesiyle de sürekli eleştirilmiştir.

Bu çerçevede çalışmanın örnekleme dahil edilen gazete; 1975 yılında kurulan ve Kıbrıs Türk basını değerlendirildiği zaman; en eski ikinci gazete olan Yeni Düzen gazetesi'dir. Araştırma konusunun odaklandığı Annan Planı Referandumu döneminde siyasi iktidarın büyük ortağı Cumhuriyetçi Türk Partisi (CTP) nin yayın organı ve yüksek tirajlı gazetelerden biri olması, Kıbrıs Türk basınına oluşturan gazetelerin en

belirleyici özelliği olan ve gazetelerin ideolojik duruşlarını belirleyen Kıbrıs Sorunu'na yaklaşımları temelinde değerlendirildiği zaman Kıbrıs Sorunu'nun çözümünden yana, statükoya muhalif sol basını temsil etmesi nedeniyle seçilmiştir. Bu çalışmanın yoğunlaştığı nokta, haberlerde üretilen anlam ve sosyal data üzerinden bir içerik analizi yapmaktır. Bu çerçevede analiz, araştırma örnekleme olarak belirlenen gazetenin Annan Planı referandumu öncesi ve sonrasına ait Nisan 2004 (1-30 Nisan) dönemindeki toplam 30 günlük birinci sayfa haberleri üzerinde yapılmıştır. Referandum tarihinin de kesinlik kazandığı bu dönemde Kuzey Kıbrıs Türk basınında propagandanın yoğunlaştığı gözlemlenmiş; bir aylık sınırlandırma araştırma sorunsalı çerçevesinde yeterli veriyi sağlamıştır. Ayrıca bu çalışmada söz konusu referandum sürecinde örnekleme dahil edilen gazetenin ilk sayfa haberlerinde, belirlenen kategorilere yönelik nicel bir içerik analizi de yapılmıştır. Gazetede incelenen dönem dahilinde Annan Planı ve Referandumu ile ilgili yer alan toplam 64 haberin analizinin sonuçları spss programı kullanılarak tablolandırılmış ve bu sonuçlar seçilen sözcükler, haberi güvenilir kılmak için kullanılan argümanlar, haber içeriğinde yer alan önyargılı, aşağılayıcı ve/veya övücü söyleme bakılması gibi verilerle birleştirilerek yorumlanmıştır.

Yeni Düzen Gazetesi¹

Bu çalışmada, K.K.T.C basınından örnekleme oluşturan Yeni Düzen gazetesi birinci sayfasındaki konuya ilişkin haberlerde dönemin Cumhurbaşkanı Rauf R. Denktaş'ın açıklamalarına yer verilirken; 'Cumhurbaşkanı Denktaş:...' ibaresinin yer almadığını, bu açıklamaların çoğunlukla, 'Denktaş:..' şeklinde başlıklandırıldığı görülmektedir. Referandum sürecinde evet'i destekleyen gazetede Kuzey Kıbrıs ve Türkiye'de iktidar ve iktidar politikalarını destekleyen örgüt temsilcilerinin söylemlerine ağırlıklı olarak yer verdiği görülmekte; Rauf Denktaş'ın açıklamalarına dair haberlerinse, 'Eserinle Övün Denktaş!', 'Denktaş niye ağlar' gibi yorumlu üst başlıklarla verilmesi dikkat çekicidir. Referandum gününe kadar Rauf Denktaş'ın Annan Planı'na dair olumsuz açıklamaları, Türkiye ve K.K.T.C'deki siyasi ve sivil örgüt temsilcilerinin Denktaş'a dair açıklamaları ve referandum sonrasında da Rauf Denktaş'ın istifasına yönelik Denktaş ve diğer siyasilerin görüşlerine yer verilmiştir.

Recep Tayyip Erdoğan ve Rauf Denktaş'ın birbirine zıt açıklamalarının aynı haberde ve sayfada yer alması Anavatan-Denktaş birliğinin bozulmasını kurgulamıştır. Erdoğan'ın açıklamaları olumlu, Denktaş'ınkiler ise olumsuz imalarla verilmiştir. Gazetede, zaman zaman Mehmet Talat'ın bu zıtlık kurgusunda Erdoğan'la yer değiştirdiği görülürken; birbirinin ötekisi olarak temsil edilen Mehmet Ali Talat ve Rauf Denktaş arasındaki bu karşıtlıkta da Mehmet Ali Talat ve Türkiye Temsilcileri aynı kategori içinde, Talat/Denktaş karşıtlığı Erdoğan/Denktaş karşıtlığına eklenmiştir. Talat/Denktaş karşıtlığı referandumdan sonra da kurgulanmaya devam etmiştir. Referandum sürecinde Rauf Denktaş, kendisini destekleyen Türkiye'deki Türkçü ve Ülkücü kesimle birlikte ötekileştirilmiştir.

¹ Eklerde yer alan Yeni Düzen gazetesi 30 günlük haber başlıkları ve içerikleri dikkate alınarak çözümlenmiştir.

Mehmet Ali Talat ve Abdullah Gül'ün açıklamalarından oluşan 'evet' tarafı ile Rauf Denktaş, Derviş Eroğlu ve Tasos Papadopoulos'un açıklamalarından oluşan 'hayır' tarafı kutuplaştırılmıştır. (9 Nisan)

'Evet' kelimesinin ünlem işaretiyle ve yeşil, 'hayır'ın kırmızı harflerle yazılması da, gazetenin bu karşıtlıkta 'evet'ten yana tavrını pekiştirirken; manşete eşlik eden fotoğraflarda Erdoğan'ın gülerken Denktaş'ın ise düşünceli hali haber metinlerini desteklemektedir.

T.C Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 'Kıbrıs'ta 30-40 yıldır sürdürülen politikaları desteklemediği, Kıbrıs sorununun Cumhurbaşkanı Denktaş'ın kişisel meselesi olmadığı' yönündeki açıklamaları, 'Git! 'Kıbrıs'ta konuş' başlıkları dikkat çekicidir.

'O da ağladı! Halkımı güçlü bir 'HAYIR' demeye çağırdı' CTP'nin söylemi Kıbrıslı Türk milliyetçilik söylemi içinde bir öteki figürü olarak Denktaş'ın Annan Planı'na yaklaşımlarındaki ortaklık dolayısıyla Hayır'cı olmaları temelinde Güney Kıbrıs'ın lideri Tasos Papadopoulos'la birlikte anılması da bu söylemin çerçevelendirilmesinde bir araç olarak kullanılmaktadır.

YENİ DÜZEN

AKTÖRLER	FREKANS	(%)YÜZDE	FREKANS	(%)YÜZDE
1) Türkiye Cumhurbaşkanı			2	0,8
2) Türkiye Başbakanı			7	2,8
3) AKP lideri Erdoğan			0	0
4) Türk Hükümet Yetkilileri			16	6,3
5) Türk Muhalefet Partilerinin Yetkilileri			0	0
6) Türk Silahlı Kuvvetleri Yetkilileri			5	2
7) K.K.T.C Cumhurbaşkanı			10	4
8) K.K.T.C Başbakanı			18	7,1
9) K.K.T.C Hükümet Yetkilileri			17	6,7
10) K.K.T.C Muhalefet Partilerinin Yetkilileri			8	3,2
11) Kıbrıs Rum Kesimi Yetkilileri			12	4,7
12) KRK Muhalefet Parti Yetkilileri			9	3,6
13) Kofi Annan			2	0,8
14) BM Yetkilisi			2	0,8
15) AB Yetkilisi			9	3,6
16) ABD Yetkilileri			3	1,2
17) Yunanistan Yetkilisi			6	2,4
18) İngiltere Yetkilisi			3	1,2
19) Rusya Yetkilisi			0	0
20) İtalya Başbakanı			0	0
21) T.C Sivil Toplum Kuruluşları			1	0,4
22) K.K.T.C Sivil Toplum Kuruluşları			5	2
23) Rum Sivil Toplum Kuruluşları			2	0,8

24) T.C Halk	0	0
25) K.K.T.C Halk	33	13
26) Rum Halkı	18	7,1
27) Bilim Adamı	1	0,4
28) Gazeteci	2	0,8
29) K.K.T.C Gazeteleri	0	0
30) Büyükelçi	0	0
31) Dünya Bankası Temsilcisi	0	0
32) T.C Eski Cumhurbaşkanı	0	0
33) K.K.T.C Eski Cumhurbaşkanı	0	0
34) Sanatçı	2	0,8
35) Sporcu	0	0
36) İş Adamı	2	0,8
37) Güney Kıbrıs Rum Yönetimi Lideri	8	3,2
38) K.K.T.C Üniversite	0	0
39) Yunanistan	2	0,8
40) Türkiye	5	2
41) K.K.T.C	1	0,4
42) Avrupa Birliği	5	2
43) Birleşik Kıbrıs	2	0,8
44)T.C. İş Çevreleri	0	0
45)Yerleşikler	0	0
46) BM Güvenlik Konseyi	1	0,4
47) Kıbrıslı Türk Askeri Birlikleri	0	0
48) Kıbrıslı Rum Askeri Birlikleri	1	0,4
49) K.K.T.C Anayasa Mahkemesi	0	0
50)AK Parti Yetkilileri	0	0
51) Türk Askeri	4	1,6
52) Birleşmiş Milletler	4	1,6
53) Kıbrıs Rum Kesimi Gazeteleri	1	0,4
54) ABD	4	1,6
55)Yunanistan Gazeteleri	0	0
56) K.K.T.C Güvenlik Güçleri	1	0,4
57)Avrupa Parlamentosu	3	1,2
58) Haber Ajansı	1	0,4
59) Danimarka	0	0
60) Avrupa Konseyi	2	0,8
61) TV	2	0,8
62) İngiltere	2	0,8
63) Yunan Askeri	2	0,8
64) AİHM	1	0,4
65) T.C. Gazeteleri	2	0,8
66) GKRY	2	0,8
67)AB Komisyonu	1	0,4

68) Almanya Yetkilisi			1	0,4
69) Kilise			0	0
70) Azerbaycan			0	0
71) T.C.Üniversitesi			0	0
72) Çin			0	0
73) Fransa			0	0
74) Yunanistan Başbakanı			0	0
75) İngiliz Üsleri			0	0
76) Yunanistan Hükümet Yetkilileri			0	0
77) Yunanistan Cumhurbaşkanı			0	0
78) İsviçre			0	0
79) Kıbrıs Cumhuriyeti			0	0
80) Yunan Halkı			0	0
81) KRK Güvenlik Güçleri			0	0
82) Fransız Yetkilileri			0	0

Tablo 1. Yeni Düzen Gazetesinde Birinci Sayfada Yer Alan Haberlere Konu Olan Aktörlere Göre Dağılımı

Yeni Düzen gazetesinde yer alan haberler konu olan aktörler incelendiğinde; ilgili dönemde birinci sayfada yer alan haberlerde ön plana çıkan aktörler şöyledir: K.K.T.C Halkı (33), Rum Halkı (18), K.K.T.C Başbakanı (18), K.K.T.C Hükümet Yetkilileri (17) ve Türk Hükümet Yetkilileri (16).

ULUSLARARASI	FREKANS	YENİ DÜZEN (%)YÜZDE
ULUSLAR ARASI DEĞİL	38	59,4
TÜRKİYE	11	17,2
YUNANİSTAN	1	1,6
GKRY	7	10,9
ABD	0	0
BM	3	4,7
AB	3	4,7
İNGİLTERE	0	0
İSVİÇRE	0	0
AZERBAYCAN	0	0
KKTC	-	-
BRÜKSEL	1	1,6
NATO	0	0
LOZAN	0	0
İRLANDA	0	0
RUSYA	0	0
TOPLAM	64	100

Tablo 2. Yeni Düzen Gazetesinde Birinci Sayfada Yer Alan Haberlerin Kaynaklarının Uluslararası Olması Durumuna Göre Dağılımı

Yeni Düzen gazetesinde birinci sayfada yer alan haberlerin kaynaklarının uluslararası olması durumuna göre dağılımı incelendiğinde; araştırmaya konu olan dönem yayınlanan toplam 64 haberin 38'inin (%59.4) üretim bakımından ulusal olduğu, 11'inin (% 17.2) Türkiye ve 7'sinin (%10.9) de GKRY kaynaklı olduğu görülmektedir.

HABER BAŞLIKLARINDA KIBRIS SORUNUNUN YANSITILIŞI	YENİ DÜZEN	
	FREKANS	(%) YÜZDE
Annan Planı'nın Kıbrıs Sorununa Çözüm Getireceği (1)	37	25
Annan Planı'nın K.K.T.C için Bir Tehdit Oluşturduğu (2)	4	2,7
Kıbrıs Sorununun Çözümünde Rauf Denктаş'ın Politikalarına Güvenilirliği (3)		
Rauf Denктаş'ın Politikalarının Kıbrıs Sorununda Çözüm Oluşturmadığı (4)	1	0,7
Türk Hükümeti'nin Kıbrıs Sorununa İlişkin Kararlı Politikaları (5)		
Türk Hükümeti'nin Kıbrıs Politikasındaki Strateji Hataları (6)	10	6,8
K.K.T.C Hükümeti ve Türk Hükümeti İşbirliği (7)	16	10,8
K.K.T.C Hükümetinin Yetersizliği (8)	1	0,7
AB'nin Kıbrıs Konusunda Türkiye'den İsteddiği Tavizler (9)	7	4,7
Kıbrıs Sorununa Yönelik Kıbrıs Rum Yönetiminin Politikaları (10)	1	0,7
Annan Planı'na Yönelik Rum Kesiminin Tutumu (11)	0	0
Annan Planı Referandumu Sonrasında Kıbrıs'ta Yeni Bir Dönemin Başladığı (12)	9	6,1
Annan Planı Referandumu Sonrası Rum Kesiminin Tutumu (13)	10	6,8
Annan Planı'nın Kıbrıs Sorununa Çözüm Getirmeyeceği (14)		
Annan Planı'nın Kıbrıs Rum Kesimi için Bir Tehdit Oluşturduğu (15)	11	7,4
Kıbrıs Sorununun Çözümünde Tasos Papadopoulos'ın Politikalarına Güvenilirliği (16)	1	0,7
Tasos Papadopoulos'ın Politikalarının Kıbrıs Sorununda Çözüm Oluşturmadığı (17)	3	2
Yunan Hükümeti'nin Kıbrıs Sorununa İlişkin Kararlı Politikaları (18)	3	2
Yunan Hükümeti'nin Kıbrıs Politikasındaki Strateji Hataları (19)		
Kıbrıs Rum Kesimi Hükümeti ve Yunan Hükümeti İşbirliği (20)	0	0
Kıbrıs Rum Kesimi Hükümeti'nin Yetersizliği (21)		
Kıbrıs Sorununa Yönelik K.K.T.C'nin Politikaları (22)	3	2
Annan Planı'na Yönelik K.K.T.C'nin Tutumu (23)	1	0,7
Annan Planı Referandumu Sonrası K.K.T.C'nin Tutumu (24)	0	0
Kıbrıs Sorununa Yönelik AB'nin Politikaları (25)	0	0
Kıbrıs Sorununa Yönelik BM'nin Politikaları (26)	0	0
Annan Planı'na Yönelik AB'nin Tutumu (27)	4	2,7
Annan Planı'na Yönelik BM'nin Tutumu (28)	6	4,1
Kıbrıs Sorununa Yönelik ABD'nin Politikaları (29)	0	0
Kıbrıs Sorununa Yönelik AB'nin Politikaları (30)	1	0,7
Annan Planı'na Yönelik ABD'nin Tutumu (31)	2	1,4
Annan Planı Referandumu Sonrası AB'nin Tutumu (32)	2	1,4
Annan Planı Referandumu Sonrası BM'nin Tutumu (33)	2	1,4
Annan Planı Referandumu Sonrası T.C'nin Tutumu (34)	0	0
Annan Planı Referandumu Sonrası ABD'nin Tutumu (35)	1	0,7
Annan Planı Referandumu Sonrası Yunanistan'nın Tutumu (36)	0	0

Annan Planı'na Yönelik Yunanistan'ın Tutumu (37)	3	2
Kıbrıs Sorununa Yönelik İngiltere'nin Politikaları (38)	0	0
Annan Planı'na Yönelik İngiltere'nin Tutumu (39)	0	0
Annan Planı ile İlgili Bilgilendirme (40)	0	0
Annan Planı Referandumu Sonrası İngiltere'nin Tutumu (41)	1	0,7
Annan Planı Referandumu Sonrası K.K.T.C'nin Tutumu (42)	0	0
Annan Planı Referandumu Sonrası Rusya'nın Tutumu (43)	0	0
	1	0,7
	3	2
	0	0
	4	2,7
	0	0
TOPLAM	148	100

Tablo 3. Yeni Düzen Gazetesinde Birinci Sayfada Yer Alan Haberler Başlıklarında Kıbrıs Sorunu

Yeni Düzen gazetesinde ise, birinci sayfada yer alan haber başlıklarında Kıbrıs sorunun nasıl değerlendirildiği ve hangi ifadelerle anıldığı incelendiğinde; incelenen dönemde ağırlıklı olarak Annan Planı'nın Kıbrıs Sorununa Çözüm Getireceği, Türk Hükümeti'ni Kıbrıs Sorununa İlişkin Kararlı Politikaları, Rauf Denktaş'ın Politikalarının Kıbrıs Sorununda Çözüm Oluşturmadığı ve Annan Planı Referandumu Sonrasında Kıbrıs'ta Yeni Bir Dönemin Başladığı konularının ön plana çıktığı görülmektedir. Gazetede haber başlıklarının ağırlıklı olarak Annan Planı'nın Kıbrıs Sorununa Çözüm Getireceği ifadesini yansıtıyor olması Yeni Düzen Gazetesinde Kıbrıs Sorunu Çözüm Sürecinde Annan Planı'nın yansıtılış biçimini ortaya koymaktadır.

YENİ DÜZEN

TEMEL KONULAR	FREKANS	(%)YÜZDE
1) Türk Hükümeti'nin Kıbrıs Politikaları	14	11
2) Annan Planı'na Siyasal Yaklaşımlar	40	31,5
3) Annan Planı'na Teknik Yaklaşımlar	17	13,4
4) Annan Planı'nın Referandumu	43	33,9
5) Annan Planı'nın Referandumu Sonrası	10	7,9

6) Yunanistan Hükümeti'nin Kıbrıs Politikaları	1	0,8
7) Türkiye'nin Kıbrıs Odaklı Uluslararası İlişkileri	1	0,8
8) Sivil Toplum Kuruluşlarının Etkinlikleri/Çalışmaları	1	0,8
9) Diğer	0	0
TOPLAM	127	100

Tablo 4. Yeni Düzen Gazetesinde Birinci Sayfada Yer Alan Haberlerin Kıbrıs Sorununa İlişkin Kapsadığı Temel Konular

Yeni Düzen gazetesinde birinci sayfada yer alan konuya ilişkin toplam 64 haberde 8 temel konunun 127 kez işlendiği ortaya çıkmaktadır. Söz konusu bu temel konular değerlendirildiğinde ise birinci sayfada yer alan haberlerde yoğunluklu olarak ele alınan temel konuların; Annan Planı Referandumu (43), Annan Planı'na Siyasal Yaklaşımlar (40) ve Annan Planı'na Teknik Yaklaşımlar (17) olduğu görülmektedir. Konuya ilişkin olarak yayınlanan birinci sayfa haberlerinin işlediği temel konu dikkate alındığında en yüksek oranda, %36.5'le Annan Planı Referandumu temel konusu olduğu dikkat çekmektedir.

YENİ DÜZEN

ANNAN PLANI REFERANDUMUNA İLİŞKİN ALT KONULAR	FREKANS	(%)YÜZDE
1) Annan Planı Referandumu Öncesine İlişkin Gelişmeler	53	53,5
2) Referandum sürecinde Talat	8	8,1
3) Referandum sürecinde Denktaş'ın politikaları	5	5,1
4) K.K.T.C'deki Annan Planı Referandumu Sonuçları	4	4
5) Kıbrıs Rum Kesimi Annan Planı Referandumu Sonuçları	1	1
6) Türkiye Açısından Referandum Sonuçları	0	0
7) Denktaş'a eleştiri	12	12,1
8) Rum Lidere eleştiri	5	5,1
9) Referandum sürecinde Papadopoulos'ın politikaları	3	3

10)Referandum Sonrası Politikalar	8	8,1
11)Yunanistan Açısından Referandum Sonuçları	0	0
TOPLAM	99	100

Tablo 5. Yeni Düzen Gazetesinde Birinci Sayfada Yer Alan Haberlerde Annan Planı'nın Referandumu Temel Konusunun İçerdiği Alt Konular

Yeni Düzen gazetesinde birinci sayfada yer alan haberlerde Annan Planı Referandumu temel konusunun içerdiği alt konularda haberlerin çoğunluğu Annan Planı Referandumu Öncesine İlişkin Gelişmelerle ilgilidir. Alt konular içerisinde, en fazla ele alınan diğer alt konular ise sırasıyla şöyledir: Denktaş'a Eleştiri (12), Annan Planı Referandumu Sonrası Politikalar (8), ve Referandum Sürecinde Talat (8).

Sonuç

Toplumsal yapı ve pratiklerle eklemlenen medyanın gerçekliği kurduğu ve yeniden ürettiğini öne süren ve haberi bir söylem olarak ele alan eleştirel perspektif bu çalışmanın dayanağını oluştururken, Annan Planı'nın müzakere edildiği ve oylandığı süreçte; Kıbrıs'ı sorun haline getiren 'milliyetçilik' faktörünün ve bu süreçteki milliyetçi ve muhalif söylemler etrafında şekillenen kimlik tartışmalarının basın üzerinden incelemesinde; Kıbrıs Türk toplumunda farklı kimlik kurgularına bağlı olarak üretilen ötekileştirme stratejileri ve Annan Planı Referandum sürecinde 'evet' ve 'hayır'ın desteklenmesi bağlamında inşa edilen egemen ve karşıt söylemlere odaklanan çözümlemeler Yeni Düzen gazetesinde Rauf Denktaş'ın Ötekileştirilmesi örneği üzerinden açıklanmıştır. Bu çerçevede, Türkiye'de Kıbrıs siyasetinin milli dava ekseninden kaydığı, Türkiye'nin Kıbrıs politikasına yönelik taksim politikasına dayalı statükonun değiştiği ve AB perspektifiyle örtüşen bir tutumun ortaya çıktığı iddia edilen dönemde Kuzey Kıbrıs'ta statükoyu temsil eden ve kendi ifadesiyle 'çözumsuzlük çözümdür' siyasetini yürüten; Türk milliyetçiliği çerçevesinde, jeolojik olarak Anadolu'ya bağlı bir toprak parçası olan ve ada üzerinde yaşayan Türklerin Anadolu'dan gidenler olması sebebiyle Kıbrıs Türklerini soy ve kültür birliği temelinde Türklük Dünyası'nın bir parçası olarak gören Denktaş, Kıbrıslı Türk milliyetçiliği (Kıbrıslılık) söylemini benimseyen kesim tarafından 'öteki' olmuş, Annan Planı referandumu sürecinde plana hayır diyen tarafta olması nedeniyle, plana evet diyen taraflarca dışlanmış ve geçmişten beri uzlaşmayı reddeden taraf olduğu gerekçesiyle de sürekli eleştirilmiştir. Seçilen sözcükler, haberi güvenilir kılmak için kullanılan argümanlar dikkate alındığında haber içeriklerinde Rauf Denktaş'a karşı ön yargılı ve aşağılayıcı bir tutum sergilenmiştir. Statükonun yıkılması, Güney Kıbrıs Rum Kesimi ile tek bir devlet çatısı altında birleşip bu yeni federal devletin iki eşit ortağından biri olmayı ve AB'ye üye olacak bu devletin sağlayacağı tüm avantajlardan yararlanmak gerektiğini savunan gazete, Rauf Denktaş'ı 'ötekileştirerek' bu oluşumun önünde bir engel olarak sunmuştur. Bu bağlamda, toplumsal gerçekliği inşa eden medya metinlerinin, medya profesyonelleri tarafından, üretim sürecindeki birtakım kodlamalarla üzerinde uzlaşılması

toplumsal çerçevelere uyumlaştırılarak kurgulandığı gözlemlenmiştir.

Stuart Hall'un da söylediği gibi, medya içeriğinin, toplumdaki iktidar ilişkilerinin kabataslak bir haritasını oluşturduğunu görüyoruz. Fikirlerin çıkarlarla ve iktidarlara bağlantılarının medya etrafında nasıl şekillendiğine ve egemen medya kanallarının burada oynadığı baskın role tanıklık ediyoruz. Ve medyanın simgeler yaratma, bilgi/anlam üretme ve durumları tanımlama gücünün de, tarafsız bir güç olmadığını bir kez daha anlıyoruz (Dursun, 2004 :180).

Kaynaklar

Bayraktar, A., Ümmü. (2015). *Kıbrıs Sorunu Çözüm Sürecinde Annan Planı ve Referandumu'nun K.K.T.C ve Kıbrıs Rum Basınındaki Stratejik Sunumunun Analizi*. Arel Üniversitesi İletişim Çalışmaları Dergisi. (8).

Çağlayan, P. (2013). *Kıbrıs'taki Milliyetçiliklerin Düşünsel Kökenleri ve Tarihsel Gelişimi (1878-2004)*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Denktaş, R. (2004). *Milli Vizyon*. İstanbul: Akdeniz Haber Ajansı Yayınları.

Dursun, Ç. (2004). *İslamcı Basında Kemalizm Karşıtlığının Kurulması Haber, Hakikat ve İktidar İlişkisi*. Çiler Dursun (der.). Ankara: Elips Kitap.

Durur, K., E. (2011). *Kuzey Kıbrıs Türk Basınında Milliyetçilik Söylemi (Referandum Süreci)*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erol, H. (2015). *Bir Siyaset Adamı Olarak Rauf Denktaş'ın Fikirleri*. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3 (18).

Kızılyürek, N. (2011). *Milliyetçilik Kışkacında Kıbrıs*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Kütük, Z. (2005). *Kıbrıs Adası'nın Türkiye İçin Stratejik Önemi*. Uluslar arası Çatışma Alanları ve Türkiye'nin Güvenliği. Gamze Güngörmüş Kona (der.). İstanbul: IQ Kültür ve Sanat Yayıncılık.

Özkaleli, U. (2011). *Annan Planı Öncesinde Kıbrıslı Türklerin Değişen Kimlik Algısı*, 'Kıbrıs'ta Kimlik ve Değişim Post Annan Sürecinde Ada. Hasgüler Mehmet – Özkaleli Murat (der.). İstanbul: Alfa Yayınları.

Tuncer, H. (2005). *Kıbrıs Sarmalı Nasıl Bir Çözüm?*. Ankara: Ümit Yayıncılık.

Ünlü, C. (1981). *Kıbrıs'ta Basın Olayı (1878-1981)*. Ankara: Basın Yayın Genel Müdürlüğü Yayınları.

Ekler

1 Nisan

Bu İş Tamam!

Erdoğan: İmzalarım!..(iç sayfalarda)

2 Nisan

Rumlara 'evet' baskısı başladı!..(s. 3)

Talat: 'Evet!..' S. Denktaş: 'Kararsız' (s. 3)

3 Nisan

Erdoğan gelebilir!..Ve DP'den 'evet' çıkabilir! (s. 2)

İmza töreni 29 Nisan'da (s. 2-3)

4 Nisan

Türkiye Dışişleri Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Abdullah Gül: Referandumda EVET bekliyoruz (s. 3)

2.5 yıl içinde askerlik kalkıyor

Kıbrı Referandum Havasında (s. 3)

5 Nisan

Plan merceğ altında! (iç sayfalarda)

Güney'de ilk miting

Yunan gazetesinden...Kıbrıslı Rumlardan 'EVET ve 'HAYIR' demeleri için 10 neden! (s. 3)

6 Nisan

TC Bakanlar Kurulu'ndan Annan Planı'na ONAY Denktaş: 'Ankara anlaşıldı ki plandan memnundur' Talat: 'Plana hayır' diyenler Türkiye'ye de fenalık yapmış olacak' (iç sayfalarda) (resim)

Dünyaya Bağlanma Kurultayı

7 Nisan

EVET (s. 2-3)

Erdoğan: 'Çözmezsek, tarihe hesap veremeyiz' (s. 4-5)

Mehmet Altan: 'Denktaş Niye Ağlar' (medyada)

Abdullah Gül: 'Ya statüko, ya plan! Planı avantajlı görüyoruz' (s. 8)

De Soto bugün geliyor (s. 3)

Annan Planı'nın 1960'daki düzenle karşılaştırılması (s. 12)

8 Nisan

Bürgenstock Zirvesi sonrasında ilk anket! % 59.5 EVET (s. 7)

O da ağladı! Halkını güçlü bir 'HAYIR' demeye çağırırdı (s. 7)

9 Nisan

SON DURUM!

EVET!

HAYIR (resim konacak)

Dünya '59.5 Evet'i konuşuyor (s. 8-9)

10 Nisan

Yatırımcı 'Evet'i bekliyor

Kıbrıs Türk Devleti Anayasası'nın ilk taslağına göre en önemli değişiklik Cumhurbaşkanını halk seçiyor! (s. 13-20)

11 Nisan

Denктаş, papadopulos, UBP, AKEL: 'Referanduma hayır'!..Peki 1 Mayıs ne olacak? Weston'dan Rumlara: 'Hayır' çıkarsa mülkleri unutun! (iç sayfalarda)

CTP Genel Sekreteri Ferdi Sabit Soyer bugünkü makalesinde AKEL2in kararını değerlendirdi (s. 3)

12 Nisan

TC Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan: Git! 'Kıbrıs'ta konuş' (s.4)

Son mektubu Kıbrıs için oldu

CTP MYK'dan açıklama 'Referandum sonuçlarına herkes katlanacak' (s. 11)

Çarşamba'ya GENEL GREV ve MİTİNG

13 Nisan

Yarın yine MEYDANDA! (s. 2)

TC Dışışleri'nin Kıbrıs umudu: 'Evet' (s. 5)

Güzelyurt halkı YeniDeüzen'e konuştu (s. 7)

AKEL'den iki istifa DP'de %64 Hayır (s. 4)

Güney Kıbrıs'tan 'HAYIR' çıkarsa 'Tayvan' modeli!.. (s. 5)

14 Nisan

Tarih yazanlar SAHNEDE (s. 7)

TC Maliye Bakanı Unakıtan: 'Çözümsüzlüğün bedeli ağır' TC Adalet Bakanı Çiçek: Beklentimiz 'EVET' (s. 6)

Genelkurmay Başkanı'ndan 'Evet' yolunda son nokta. (s. 3-4)

Talat güneyde...AKEL 'barış ama...' diyenlere katıldı (s. 5)

15 Nisan

EVET

16 Nisan

'Kıbrıslı Türkler, mağdur edilmeyecek' (s. 2-3)

17 Nisan

%60 Hayır-%40 Evet (Kıbrıs Rum Kesimi) %60 Evet-%40 Hayır (Kıbrıs Türk Kesimi) (s. 2-3)

Özbek ve Eroğlu'nu Yuhaladılar (s. 9)

18 Nisan

İşte alternative yerleşim alanları

19 Nisan

Turizmde dünyanın yeni gözdesi Girne

Bir evet'le dünyaya bağlanın.

20 Nisan

Yeni Evler

Türkiye hükümeti net tavrını koydu.. Hükümet Sözcüsü Çiçek açıkladı

'Kıbrıs'taki referandumdan beklentimiz, evettir' (s. 5)

DP'de 'muhtıra'!.. 'Yeni Yerleşim' alanları... Ve Saray'da 'Hayır Koordinasyon Kurulu' (s.3)

21 Nisan

Eserinle övün Denktaş!

DP'de 'muhtıracılar' discipline gönderildi! (s. 6)

Başbakan Talat: 'Böylesi eylemler doğru değil!' (s. 2)

Gözler BM'de (s. 8)

22 Nisan

Güney'de ilk 'evet' mitingi! (s. 5)

Yeter! (s. 2-3)

Bu akşam yine meydanda!

23 Nisan

Evim evim güzel evim!

Bir evet'le dünyaya bağlanın.

S.O.S Erevizyon için iddialı! (s. 2)

24 Nisan

Bizim için anne, baba! Geleceğimiz için! (iç sayfalarda)

25 Nisan

Uzatiniz ellerinizi Öpecek var! (iç sayfalarda)

Kuzey Kıbrıs %64.9 Evet % 35.1 Hayır Güney Kıbrıs % 75.8 Hayır %24.2 Evet

26 Nisan

Diplomasi atağı! (iç sayfalarda)

27 Nisan

İçte KRİZ Dışta ATAK (s. 3)

Verheugen: Kıbrıslı Türklere izolasyon bitecek! (s. 2)

Brüksel ve Ankara Zirvelerini izliyoruz!..

UBP'den DP'ye Transfer Gündemde (s. 4)

28 Nisan

Dünyanın kapısını çaldık! (s. 3)

Başbakan Mehmet Ali Talat, Avrupa Birliği Parlamentosu Dışilişkiler Komitesi'nde konuştu: 'Ekonomik ve sosyal ambargolar kalkmalı (s. 3)

29 Nisan

24 Nisan'da yapılan referandumda Kıbrıs Türk halkının EVET kararı ve Başbakan Mehmet Ali Talat'ın Brüksel temasları ilk meyvesini verdi: Halkın Zaferi (s. 3)

AKEL ikinci referandum için seferber oldu!.. Güney'de ikincireferanduma doğru!.. (s.7)

30 Nisan

İşte Yeni Vizyon